

Bo i Svartådalen, BiS

Kom till gården har blivit en bestående och återkommande aktivitet i Svartådalen.

Projektägare:	Svartådalens Bygdeutveckling, ekonomisk förening
Projektledare:	Erik Henze
Kommun:	Sala
Dnr:	43
Jnr:	2009 5782
Projektid:	2009-09-08 – 2013-02-28

Beviljade stödmedel:	791 331 kr	Använda stödmedel:	791 331 kr
-----------------------------	------------	---------------------------	------------

Totalt använda resurser i projektet:	1 124 430 kr
---	--------------

”Vi lyckades skapa en del saker som lever vidare. T.ex. Kom till gården, som från början var ett marknadsföringsarbete och som blivit en bestående och återkommande aktivitet. Kom till gården stimulerar folk att komma till bygden, vilket var ett av projektets huvudsyften.”

Anitha Barrsäter, Svartådalens Bygdeutveckling

Verksamhet enligt projektplanen

BAKGRUND

I förstudien ”Hållbara bygder, vår framtid”, gruppen för service och konsumtion, framkom att boendet är A och O. Att lösa frågan om ett alternativt äldreboende är mycket angeläget. För att kunna satsa aktivt på att få folk att flytta till Svartådalen behöver det säkerställas att det finns någonstans att bo. Att få fram attraktiva tomter för nybyggnation runtom i bygden är viktigt. Bygden behöver också marknadsföras bättre både internt och externt.

SYFTE

Syftet med projektet är att få igång de processer som diskuterats i bygden under många år. Starta ett äldreboende, få fram flera byggbara tomter i attraktiva lägen och få igång både intern och extern marknadsföring av bygden för att öka inflyttningen och säkerställa underlaget för skolorna och för bibehållen eller utökad service i bygden

MÅLGRUPPER

- Befintliga och nya markägare och entreprenörer i bygden inom byggbranschen
- Boende i bygden från 15 år och uppåt
- Presumptiva inflyttare från Mälardalen

MÅL

- Ett underlag för alternativ till kommunens äldreboende i Västerfärnebo har tagits fram
- 20 nya tomter finns till salu eller delvis sålda under projektets gång
- 15 nya familjer har flyttat till Svartådalen
- 1200 besökare på öppna gårdar (nya Agroturismen)

VERKSAMHETER

- Arbete med frågan om alternativa äldreboenden. Ska resultera i en realistisk plan för genomförandet.
- Arbete med att få fram ett antal möjliga tomter i attraktiva lägen som är byggklara.
- Undersökning av alternativ med hållbara byggtekniker.
- Marknadsföring av boende i Svartådalen. Framtagande av ett välkomstpaket för nyinflyttade.
- Gårdsrundan eller öppen gård – en konkret marknadsföringsåtgärd som ska genomföras tillsammans med LRF.

Sammanfattning av svar i utvärderingen

Uppgiftslämnare: Anitha Barrsäter

Första kontakten med Leader

Har haft kontakt med Leader sedan perioden med Leader+.

Leader som metod

Tycker att tanken med Leader är god och att arbetsmetoden är bra. En viktig framgångsfaktor är att lyckas med den lokala förankringen för att få med sig kraften underifrån. Menar dock att den enkelhet som marknadsfördes inledningsvis aldrig har existerat och att det krävs kunskap och ekonomiska resurser för att hantera byråkrati och likviditet. Det tungrodda systemet sänker arbetsglädjen till viss del och skapar motstånd och rädslor för att äga och driva projekt.

Leaders betydelse för projektet

Tror inte att projektet hade blivit av utan Leader

Genomförande

Tycker att projektet lyckades till viss del. Man lyckades skapa en del saker som lever vidare. T.ex. ”Kom till gården”, som från början var ett marknadsföringsarbete och som blivit en bestående och återkommande aktivitet. ”Kom till gården” stimulerar folk att komma till bygden, vilket var ett av projektets huvudsyften.

Projektet fick i gång diskussionen kring bredband och det genomfördes en rad möten angående det.

Etableringen av nya byggnationer misslyckades. Menar att det till största delen berodde på finanskrisen och på det politiska skiftet i Sala kommun. Kommunen var tidigare intresserade av att satsa på landsbygden, men vid maktskiftet blev det totalt stopp på det arbetet. Menar att den här typen av landsbygdsutvecklingsprojekt är beroende av kommunens samarbete och vilja till utveckling. Förberedelsearbetet för att hitta alternativa lösningar för äldreboende, generationsboende och för personer med särskilda behov hade kommit långt när det blev politiskt maktskifte. Det hade etablerats kontakter med holländska förebilder som arbetar enligt en modell där man utnyttjar tomma byggnader som anpassas och iordningsställs för det lokala behovet. Dessa byggnader hyrs sedan ut till lokala entreprenörer för att driva verksamheter och kan kombinera äldreboende, demensboende och boende för personer med särskilda behov. Projektet tog fram möjliga tomtmarker och rutiner för att avsätta tomtmarker. Det arbetet finns kvar, men stoppades när intresset för att satsa på landsbygden svalnade. En person styckade dock av tre tomter och byggde tre 80 kvm enplansvillor för uthyrning.

Föreningen satsade på Eric Henze som projektledare. Han hade stor kompetens inom området, men eftersom han inte behärskade det svenska språket blev arbetet svårt. Han lyckades inte riktigt förmedla sina kunskaper p.g.a. av språket.

Innovation

Menar att projektet hade blivit innovativt om man fått fullfölja arbetet. Man hade förslag på nya lösningar för det stora behovet av flexibla boendeformer. Arbetet finns kvar som en ram att arbeta vidare ifrån om möjligheten öppnar sig igen.

Samverkan och nätverkande

Nätverket runt ”Kom till gården” består av ett antal gårdar som håller öppet hus första lördagen i augusti varje år. Vissa gårdar är med som en bas varje år och andra gårdar inbjuds att delta. Kom till gården drar 400-500 besökare varje år.

Projektledarens stora kunskaper i energifrågor kring byggnader, hus och drift ledde till samarbeten i andra nätverk bl.a. SUNE-projektet. Där gjordes ett flertal energideklarationer som ledde till ett nätverk kring solenergi.

I samverkan med SLU-studenter genomfördes en utredning inför kommande bredbandsutbyggnad. Delar av bygden har på egen hand drivit frågan vidare och två områden har i dag bredband och ett tredje är på gång. Man har nu gjort ett omtag med bredbandsfrågan och ytterligare ett område är redo att bygga bredband. Resten av bygden arbetar vidare med att bilda ”byanätsföreningar”.

Ökad affärsmässighet

Tycker att ”Kom till gården” är ett lysande exempel på att projektet bidragit till ökade affärsmässiga tjänster och produkter. Där samlas entreprenörer av olika slag på gårdarna för ”prova på-verksamheter”, ridning och försäljning av mat och hantverk. Bl.a. ”Bondens egen marknad” och Sättra brunns ”Skapande händer” bjuds in för att sälja sina produkter.

Bredbandet tros även det skapa förutsättningar till nya affärsmöjligheter och den utökade näthandeln påverka behovet av paketutlämning.

Långsiktighet

”Kom till gården” lever kvar som ett årligen återkommande evenemang. Ett antal utredningar och rutinscheman (bl.a. hur man går till väga när man styckar av tomter) finns kvar och tros kunna komma till nytta i det fortsatta arbetet. Samverkan med SUNE-projektet, med ett antal energianalyser av byggnader ledde till att flera nu har förändrat sin energianvändning, och tar tillvara t.ex. solenergi. Intresset för bredbandsutbyggnad finns kvar och ökar. Det behov av samhällsservice som framkom i arbetet i projektet har legat som grund för beslutet att ta över och driva samhällsfunktioner som apotek, café, post och pakethantering. Man kommer dessutom snart kunna erbjuda kassagirotjänst och förmodligen även ett minilivs. Menar att dessa samhällsfunktioner är en förutsättning för att bygden ska vara attraktiv att bo i.

Framtidsutsikter för projektet

I och med att man fått tillbaka samma politiska organisation ligger återigen frågan om alternativa boenden på den politiska agendan. Det närmaste året planerar man att föra diskussioner kring generationsboende, äldreboenden och boende för personer med särskilda behov igen. Underlag finns kvar om hur man enligt den holländska modellen kan lösa utmaningen med den stigande åldern på befolkningen. Bredbandsutbyggnad och bildandet av byanätsföreningar fortsätter. ”Kom till gården” återkommer.

På sikt är förhoppningen att ”Kom till gården” finns kvar och fortsätter att utvecklas. Man hoppas också ha lyckats påverka kommunen att ta fram en ny översiktsplan som möjliggör nybyggnation och boende i attraktiva miljöer och att det även ingår lösningar för nya typer av alternativa boenden i den.

Spridning

Vetskaper om projektet var stor i bygden under tiden det pågick, tack vare många möten och träffar. Tror inte att så många funderar på själva projektet idag. ”Kom till gården” har varit med varje år i Sala Allehanda och Västmanlands läns tidning. Det holländska besöket resulterade i ett stort tidningsreportage. Projektet har själva spridit information genom mässhörelagande, bl.a. två gånger på Salamässan, informationsträffar, Svartådalsnytt, hemsidan www.svartadalen.nu och slutrapporten (som finns att ladda ned från hemsidan). Använder sig av kommunens media i form av hemsida och tillfartsskyltar med information om bl.a. ”Kom till gården”. Projektet har regelbundet skickat pressreleaser till och annonserat i hela Ingress media.

Attitydförändring

Diskussioner kring strandskydd, att stycka av tomter och nybyggnationer skapade en framtidstro i bygden. Menar att det politiska maktskiftet, att högstadiet lades ned och den stora branden var orsaker till att den sedan mattades av betydligt. Tror att byn skulle dö om inte föreningen, med en dåres envisa tro på en fortsatt positiv utveckling, fanns. Om inte föreningen hade räddat caféet i höstas, skulle endast pizzerian och församlingshemmet ha funnits kvar.

Projektet har bidragit till en attitydförändring gällande bredbandets betydelse för bygdens framtida utveckling och den egna fastighetens framtida värde samt den egna nyttan.

Försörjningsmöjligheter

En enskild entreprenör hyr ut nybyggda fastigheter som en följd av projektet. ”Kom till gården” bidrar till enskilda entreprenörers höjda omsättning. Bredbandsbygget anlitar lokala entreprenörer för grävning.

Koppling till andra projekt

Projektet hade ett stort samarbete med övriga projekt i föreningen; leaderprojekten SUNE och KLUNK samt Mål 2-projektet LoMiS.

Leaderprojekt

Vill driva leaderprojekt igen och tänker söka på nytt i höst.

Övrigt

Tycker att det är viktigt att man inte går ifrån det lokala underifrånperspektivet i processerna, eftersom det är en förutsättning för att projekten ska uppnå resultat som kan leva vidare. Tror inte på stora övergripande projekt med projektledare utifrån som tillfälliga resurser.

Uppnådda huvudmål och delmål, kvantitativa

Bevarade försörjningsmöjligheter , uttryckta som helårsarbeten	1,5
Antal personer som fått del av bevarade försörjningsmöjligheter	8
Övriga nystartade affärsverksamheter	4
Antal inflyttade permanentboende	8
Antal nya nätverk	5

Nya eller förstärkta varumärken:

"Kom till gården" är ett nytt varumärke. "Bondens egen marknad" och alla gårdar som varit med i "Kom till gården" har fått förstärkta varumärken.

Efterlämnade fysiska resurser:

Banderoller. Mallar för marknadsföringsprofil, t.ex. skyltar, affischer, broschyrer, annonsmanual och facebookside. Handlingsplan för äldreboende. Handlingsplan för bredband. Färdigställt bredband på två platser. Manualer för rutiner och tillvägagångssätt vid avstyckning av tomter.

Uppnådda mål, kvalitativa

Samarbetsklimat:	<i>Stor förbättring</i>
Exempel:	Samarbetar över både geografiska och verksamhetsmässiga gränser vid "Kom till gården". Gårdar med olika inriktningar, t.ex. hästgårdar, ekologiska jordbruk och trädgårdar samarbetar. I arbetet med att få bredband samarbetar människor som aldrig tidigare gjort det, även kommunöverskridande, när det är geografiskt fördelaktigt.

Framtidstro:	<i>Viss förbättring</i>
Exempel:	Bredbandet har lett till en förbättrad framtidstro. Branden har raserat framtidsvisioner för vissa människor i bygden och för dem tar det tid att bygga upp nya.

Attraktionskraft för boende:	<i>Viss förbättring</i>
Exempel:	Arbetet för bredband gör det möjligt att bo och verka i bygden och attraherar även ungdomar. Att viktiga samhällsfunktioner, som till exempel paketutlämning finns kvar påverkar priset på fastigheter i bygden.